

Parti Csaba

## KISSZÁNTÓ ÉS NAGYSZÁNTÓ PÁRHUZAMOS TÖRTÉNETE ALAPÍTÁSUKTÓL A 19. SZÁZAD VÉGÉIG

Ez a helytörténeti kiadvány két szomszédos település történelmét mutatja be. A két falu Romániában, a magyar határ közeli Partiumban, ezen belül Bihar megyében található. Nemcsak elnevezésük, hanem sorsuk is hasonló módon alakult. Nevük arra utal, hogy az Árpád-korban a létszámban gyarapodó népesség a vizes, mocsaras vidéken letelepedett, a feltört földeket művelés alá vonták.

A cím többet ígér, mint amit a kötet nyújt, mivel a kisszámú használható forrás nem ad módot arra, hogy részletes településtörténetet olvashassunk. Nagyváradot 1660-ban a török csapatok elfoglalták, a környező falvak elnéptelenedtek vagy teljesen el is pusztultak. 1692-ben foglalták vissza a császári csapatok Váradot, ekkor indult meg az elhagyott falvakba a visszatelepülés és a románság szervezett betelepítése. A szerzők a forráshiány problémáját úgy próbálják áthidalni, hogy a magyar történelem korszakait ismertetik, ezek folyamataiba adnak betekintést, kiegészítve azoknak a két településre való hatásával. Ezekből kiemelkedik a honfoglalás időszaka – ahol Bihar földrajzi helyzetéről is kapunk információt –, az úrbéri rendezés ismertetése és az 1848/49-es forradalom és szabadságharc időszaka. Sok olyan tudnivalóról is olvashatunk, amelyek más történeti munkákban már megjelentek, ebbe a kötetbe inkább specifikusabb adatokat várnánk. A magyar történelem átfogó ismertetése néhol feleslegesnek hat, a kötetet talán érdekesebb lett volna kisebb terjedelemben, füzetként kiadni.

A könyv pozitívuma a források felsorolása (nem hiányoznak a forrásjelzések sem), ezek feldolgozása. Jó néhány oklevél szerepel a kötetben, a képek alatti regeszta (az oklevelek rövid, szöveges kivonata) a birtokviszonyokba jó betekintést nyújt. A peres anyagokban vagy az úrbéri táblákban található névanyag is mutatja, hogy a szerzők alaposan feldolgozták a forrásokat. Az úrbéri tabellák elemzése jól értelmezhető. A leginformatívabb fejezetekben az 1848/49-es szabadságharcban helyi szinten fontos szerepet vállalt Nagy István református esperesről, kisszántói lelkészről olvashatunk.

A szerzők szinte minden fontos tudományos alapvetést (Mezősi Károly Bihar vármegyéről írt munkája, Fényes Elek, Pesty Frigyes művei) felsorolnak, ezekből a két településről szóló adatokat pontosan és részletesen idézik.

A szerzők: *Kupán Árpád*, nagyváradai történelemtanár, több helytörténeti munka szerzője, és *Németi József*, Kisszántó kutatója.

---

A könyv borítóján Kisszántó és Nagyszántó látnivalói szerepelnek. A két település ma Borssal és Biharszentjánossal alkot egy községet. A kötet *Bors* mint községközpont és a nagyvárad *Varadinum Script Kiadó* közös kiadásában jelent meg.

A könyv jól használható, átlátható, de zavaró, hogy bizonyos latin kifejezések rövidítéseit nem oldják fel.